

**MUTAXASSISLIK FANLARINI O'QITISHDA SIMULYATSION DARS
MASHG'ULOTLARINING O'RNI**

Kanayeva Fatima Egamberdiyevna

*Olmaliq Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi jamoada hamshiralik
ishi fani yetakchi o'qituvchisi*

Annotatsiya: *simulyatsion darslar, talabalarga nazariy bilimlarni amaliyotga tadbiq etish, muammolarni hal qilish va real hayotiy vaziyatlarga tayyorlanish imkonini beradi. Ushbu yondashuv, o'quv jarayonini interaktiv va qiziqarli qilish orqali talabalar motivatsiyasini oshiradi. Simulyatsion dars mashg'ulotlari mutaxassislik fanlarini o'qitishda samarali vosita sifatida namoyon bo'ladi, bu esa talabalarni kelajakdagi professional faoliyatlariga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega.*

Kalit so'zlar: *simulyatsion dars mashg'ulotlari, o'qitish metodikasi, mutaxassislik fanlari, interaktiv o'qitish, talabalar motivatsiyasi, rolli o'yinlar, tanqidiy fikrlash, talabalar motivatsiyasi, o'qish jarayoni, virtual simulyatsiyalar.*

Respublikamizda olib borilayotgan ta'lim sohasidagi islohotlarning muvaffaqiyati Oliy ta'lim tizimining barcha turlarida, shu jumladan Oliy o'quv yurtlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishda qo'llaniladigan o'qitish printsiplari ta'lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy printsiplari va Oliy ta'lim tizimining faOliyat ko'rsatish printsiplariga qanchalik mos kelishi va ularni amaliyotga joriy etishga safarbar etilganligiga bogliq[2]. Oliy o'quv yurtlarida kadrlarni tayyorlash sifati shu o'quv yurtida tashkil etiladigan ta'lim tarbiya jarayonining samaradorligiga uzviy bogliq bo'ladi. Oliy o'quv yurtida tashkil etiladigan ta'lim tarbiya jarayonida o'qituvchining pedagogik faoliyati va talabalarning o'quv bilish faOliyati maqsadga muvofiq o'zaro uzviy tashkil etilishi darajasi ko'rsatkichi samaradorlik ko'rsatkichi sanaladi. Oliy o'quv yurtida olib boriladigan ta'lim tarbiya jarayoni yaxlit tizim holida tasavvur qilish zarur. Oliy o'quv yurtidagi ta'lim tarbiya jarayonini tashkil etishning barcha shakllari mazkur ta'lim muassasasi oldiga qo'yilgan davlat va ijtimoiy buyurtmalarni bajarishga xizmat qilishi lozim. Oliy o'quv yurtida tashkil etiladigan ta'lim tarbiya jarayonida o'qituvchining pedagogik faoliyati va talabalarning o'quv bilish faOliyati maqsadga muvofiq o'zaro uzviy tashkil etilishi darajasi ko'rsatkichi samaradorlik ko'rsatkichi sanaladi. Oliy o'quv yurtida olib boriladigan ta'lim tarbiya jarayoni yaxlit tizim holida tasavvur qilish zarur. Oliy o'quv yurtidagi ta'lim tarbiya jarayonini tashkil etishning barcha shakllari mazkur ta'lim muassasasi oldiga qo'yilgan davlat va ijtimoiy buyurtmalarni bajarishga xizmat qilishi lozim. Mutaxassislik fanlarini oqitish metodikasi fanini oqitishdan maqsad – magistrlarda bolajak jismoniy madaniyat oqituvchisiga kasbiy bilim, konikma va malakalarga ega qilish. Ozbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va bolalar sporti tizimini bolajak jismoniy tarbiya oqituvchilarining bilimlarini rivojlantirishni shakllantirish. Uzluksiz talim tizimining barcha bosqichlariga bevosita aloqador bolgan uslubiy jihatlardagi yangilik va muammolarni organish.

Mutaxassislik fanlarini oqitish metodikasi fanini va boshqa ozaro aloqador fanlarni oqitish metodikasi doir oquv materiallar bilan uygunlikda orgatish. Magistrarni fan mutaxassisi sifatida shakllantirishda milliylik, tarixiylik, raqobatbardoshlik, zamonaviylik, izchillik, motivatsiya, amaliylik hamda novatorlik kabi sifatlarni ko'zda tutgan holda talimtarbiya berish. Mutaxassislik fanlarini oqitish metodikasi fanini organish natijasida, bolajak oqituvchi sport turlarini oqitish nazariyasi va amaliyotining murakkab tomonlarini organishlari, ularni ko'pgina faktorlariga boglashlari hamda oqitish va mashq jarayonida uzluksizligini o'zgarishini aniqlab olishlari zarur. Shu asosda ular organuvchilar bilan olib boriladigan amaliy mashg'ulotlar davrida va ilmiy izlanishlarda professional pedagogik malakalarni egallab olishlari lozim. Mutaxassislik fanlarini o'qitishda simulyatsion dars mashg'ulotlari muhim ahamiyatga ega. Ular talabalar uchun nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalarga aylantirishga yordam beradi. Simulyatsiya orqali o'quvchilarga muammolarni hal qilish, ekip ishini olib borish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyati yaratiladi. Bunday mashg'ulotlar interaktiv bo'lib, talabalarni faollashtiradi, fikrlash jarayonini rag'batlantiradi va ularning o'qitish jarayonidagi motivatsiyasini oshiradi. Shuningdek, turli vaziyatlarni modellashtirish orqali talabalar muayyan sharoitlarda qanday harakat qilishni o'rganadilar. O'z navbatida, simulyatsiya darslarida o'qituvchilar ham talabalarni kuzatib, ularning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash orqali ta'lim jarayonini takomillashtirishi mumkin. Bunday yondashuv mutaxassislik fanlaridagi bilimlarni chuqurlashtirishga va amaliyotga tayyorlashga yordam beradi. Simulyatsion dars mashg'ulotlari — bu talabalarga real hayotdagi vaziyatlarni yaratish va ularda faol ishtirok etish imkonini beradigan ta'lim metodidir. Bu jarayonda talabalar nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash orqali ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Simulyatsiyalar o'z ichiga rolli o'yinlar, case-studiyalar, virtual simulyatsiyalar va boshqa interaktiv faoliyatlarni oladi. Simulyatsion mashg'ulotlar talabalarni real hayotdagi vaziyatlarga tayyorlaydi. Ular nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash imkonini beradi, bu esa ularning kasbiy tayyorgarligini oshiradi. Interaktiv va qiziqarli formatdagi darslar talabalarni o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Talabalar o'zlarini real muhitda his qilganda, o'rganishga bo'lgan motivatsiyalari kuchayadi. Simulyatsion darslar talabalar orasida muloqotni rag'batlantiradi. Ular bir-biri bilan hamkorlik qilib, fikr almashadilar, bu esa kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Talabalar simulyatsion vaziyatlarda qaror qabul qilishlari kerak bo'ladi, bu esa ularning tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini oshiradi. Ular muammolarni hal qilish va turli xil yondoshuvlarni sinab ko'rish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Simulyatsion darslar talabalar orasida jamoaviy ishni rag'batlantiradi. Ular birgalikda ishlash orqali o'zaro hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Simulyatsion dars mashg'ulotlarini muvaffaqiyatli o'tkazish uchun o'qituvchilar quyidagi usullarni qo'llashlari mumkin:

- Rolli o'yinlar: Talabalar turli rollarni o'z zimmlariga olishadi va real hayotdagi vaziyatlarni ijro etadilar.
- Case-studiyalar: Aniq bir vaziyatni tahlil qilib, talabalarga muammoni hal qilish vazifasi beriladi.

• Virtual simulyatsiyalar: Zamonaviy texnologiyalar yordamida virtual muhitda simulyatsiyalar o'tkaziladi. Simulyatsion dars mashg'ulotlari mutaxassislik fanlarini o'qitishda muhim ahamiyatga ega. Ular talabalarga nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalarga aylantirish, motivatsiyani oshirish, kommunikativ va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. O'qituvchilar ushbu metodlarni o'z darslariga qo'shish orqali ta'lim samaradorligini oshirishi mumkin. Shunday qilib, simulyatsion dars mashg'ulotlari zamonaviy ta'lim tizimida muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOT VA HAVOLALAR:

1. Абдуллаев А., Хонкелдиев Ш.Х. “Жисмоний тарбия назарияси ва методикаси” ўқув қўлланма Т.: ЎзДЖТИ нашриёти 2005 й.
2. Пулатов А.А., Исраилов Ш.Х. Волейбол назарияси ва услубияти. //Ўқув қўлланма. Т.: 2007. – 148 б.
3. Маҳкамджанов К.М., Туленова Х.Б. “Жисмоний тарбия назарияси ва методикаси” ўқув қўлланма Т.: ТДПУ нашриёти 2001-2002 й.
4. INNOVATION MUHITDA MUTAXASSISLIK FANLARINI O'QITISH METODIKASI. Abdunabiyeva Maftunaxon Solijon qizi.
5. <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsion-muhitda-mutaxassislik-fanlarini-o-qitish-metodikasi/viewer>
6. <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsion-muhitda-mutaxassislik-fanlarini-o-qitish-metodikasi/viewer>
7. <http://ilmiy.bmti.uz/blib/files/3/Mutaxassislik%20fanlarini%20o%60qitish%20metodikasi.pdf>